

Când am intrat în restaurantul Casei Universitarilor din Cluj, împreună cu fratele meu, cineva ne-a făcut semn să venim la masa dânsului. Dezorientat și timid, mi-am urmat fratele și ne-am așezat la masă. Nu știam ce se poate întâmpla, căci în sală erau două anunțuri de dimensiuni impresionante, afișate la loc vizibil, prin care se atrăgea atenția că “În acest local, au acces numai membrii Casei Universitarilor”. Atunci m-am uitat întrebător la fratele meu, arătându-i afișul, dar el, cu o mimică oarecum complice, a privit spre “vecinul” care ne invitase, iar acesta cu un zâmbet binevoitor și în același timp protector mi s-a adresat: “nu-ți fie frică, aceasta-i surpriza noastră! Și scoate din buzunar, o legitimație nominalizată, prin care aveam dreptul și eu să intru, făcând parte din familia unui autentic <<membru al Casei Universitarilor din Cluj>>”.

Așa l-am cunoscut, într-o duminică din luna octombrie, a anului 1956, pe cel care “comunica spontan și neprotocolar cu cineva necunoscut”, cum îl caracteriza mult mai târziu, peste ani și ani, Constantin Ciopraga. Este vorba despre profesorul universitar dr. Alexandru Husar, cel care la vârsta de 70 de ani mărturisea: “Mi-am încheiat, de bine de rău, o viață de om închinată catedrei, care a fost pentru mine adesea un altar” (cu ocazia pensionării). S-a născut la 26 aprilie 1920, în comuna Ilva-Mare din județul Bistrița-Năsăud, tatăl său fiind CFR-ist, iar mama casnică. Primele clase le parcurge în comuna natală și apoi în comuna Maieru, unde se remarcă în mod deosebit prin seriozitatea în pregătire și dorința de a cunoaște. Este atras în același timp de lectura beletristică și istorie a poporului român, preocupare sesizată de colegi, dar mai ales de învățătorii din școală, care-l sfătuiesc să meargă la liceul grăniceresc “George Coșbuc” din Năsăud. La absolvirea liceului, 1939, conform tradiției, tabloul de absolvire este afișat într-o vitrină din centrul orașului, pentru a-i cunoaște pe cei care vor purta făclia luminoasă a orașului românesc, care a dat atâtea personalități poporului nostru. În această perioadă, elev fiind, debutează în Anuarul Liceului, cu un articol “Note de călătorie” și cu poezie, în publicația “Solia” (Rebrișoara) și “Vatra” (Năsăud). Perseverent publică poezie și eseu în “Curierul elevilor năsăudeni” (1938) și apoi în “Răboj năsăudean” (1939). Între 1939-1945 urmează Facultatea de Filozofie, obținând licența în “estetică și critică literară”. Precaut, urmează și Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie din București, absolvind-o cu rezultate remarcabile. Odată cu terminarea celui de-al doilea război mondial și revenirea Ardealului de Nord, în componența României, la 1 octombrie 1945, este încadrat ca profesor de limba și literatura română, dar și de filozofie, la liceul din Năsăud, al cărui absolvent a fost. Aici predă la toate clasele, disciplinele filosofice (istoria filosofiei, psihologia, sociologia, logica și etica), dar și economia politică. La Liceul de fete, predă în paralel, limba franceză și filosofia. Este solicitat și i se încredințează și postul de arhivist, începând cu data de 1 septembrie 1946, la Arhivele Statului din Năsăud, unde lucrase ca voluntar, pentru salvarea fondului arhivistic, care suferise prin acțiunea distructivă a trupelor hortiste în retragere. Impunându-se printr-o activitate deosebită, în martie

1950 este transferat la Direcția Arhivelor Statului din Cluj, unde lucrează la clasarea materialului mai multor fonduri arhivistice și la regestarea documentelor de limbă germană și latină din Arhiva orașului Baia Mare (depozitată aici), traducând o lege a Arhivelor Statului din limba germană, organizând în paralel două expoziții documentare, deosebit de importante, căci se refereau la istoria Transilvaniei medievale. Este numit asistent universitar, la Facultatea de Filozofie a Universității Victor Babeș din Cluj, începând cu 17 februarie 1951. Precaut, își strânge material pentru un curs de "Istoria filosofiei moderne". Profesorul D. D. Roșca, îi apreciază calitățile și-i încredințează ținerea unor prelegeri din Filosofia Renașterii. Începând cu anul universitar 1952-1953, Facultatea de Filosofie, din cadrul Universității din Cluj se desființează, iar Alexandru Husar este încadrat la Facultatea de Istorie, tot ca asistent, în compania profesorilor David Prodan și Ștefan Pascu. Participă în vara anului 1953, la campania de săpături arheologice de pe șantierul Morești (sat în județul Mureș, azi aparținând orașului Ungheni) unde adună un bogat material, destinat întocmirii unei Crestomații de texte, privind istoria medie a României. Povestindu-mi, nu de puține ori, atunci când ne întâlneam la Biblioteca Universitară, despre intenția sa de a scrie o carte despre vechile cetăți, aflate în ruină, în vara anului 1959, cu bucurie și entuziasm, mi-a mărturisit că intenția sa, s-a concretizat și va da tiparului lucrarea, iar la apariția ei, voi fi unul din cei cărora le-o va oferi. Nu trece mult, și într-una din ultimele zile ale lunii septembrie, făcând amândoi o pauză, ne-am întâlnit pe scara principală. A ieșit împreună cu Lucian Blaga, care fusese îndepărtat de la Universitate în 1948 (împreună cu numeroși profesori universitari) și era de acum director adjunct la filiala din Cluj, a Bibliotecii Academiei. Mi-a făcut semn să mă apropiu și cu glasul său inconfundabil mi-a spus: "Dragul meu, te părăsesc, plec la Iași, unde trebuie să mă prezint la începutul lunii noiembrie. Un coleg și bun prieten, din perioada când eram elev la liceul din Năsăud, mi-a propus să mă transfer la Universitatea din Iași, la Catedra de literatură română. Așa că mă întorc, cred pentru totdeauna, la literatură. Cartea de care ți-am vorbit, am predat-o la editură și sper să apară până la sfârșitul anului. Așa că-ți este rezervat un exemplar și fratelui, un alt exemplar. Va fi editată la Editura Tineretului, în seria <<Pagini din Istoria Patriei>>". Văzându-mă trist, m-a asigurat că oricum vom ține legătura, dar să am grijă cu sănătatea și mi-a urât succes la terminarea lucrării de diplomă. De la această întâlnire nu ne-am mai văzut, dar vorbeam din când în când la telefon și de fiecare dată, mă încuraja cu sfaturi pe care nu le voi putea uita, accentuând grija pentru sănătate. Cum avea obiceiul, adesea îmi dădea câte un telefon, prin caremi comunica noutăți și cuvinte de încurajare. Așa s-a întâmplat și la începutul lunii decembrie 1961, când m-a anunțat că mi-a trimis prin poștă, cartea promisă. Am așteptat-o cu nerăbdare, dar când am deschis-o și am văzut ce dedicație mi-a scris, parcă eram pe altă lume! O reproduc aici: Odată cu stabilirea la Iași și intrarea la Universitate, activitatea sa creatoare parcă a prins aripi, iar calitățile sale, cu totul deosebite, au ieșit la iveală, devenind unul dintre cei mai reprezentativi oameni de cultură, un adevărat umanist. Pentru studenți, el a fost și a rămas, un simbol și un exemplu benefic, aceștia numindu-l "magistrul". Să-i urmărim deci activitatea sa, binefăcătoare culturii poporului nostru, căci în cartea sa "Vremea de apoi", publicată în 2004 a spus: "Ce a fost am văzut,/ Ce-o mai fi 'om vedea/ Am trăit și am văzut...!". Au văzut lumina tiparului, până la împlinirea vârstei de 70 de ani (1990), șase cărți: "Dincolo de ruine"; "Întoarcerea la literatură" (Printre clasici); "Ars Longa" (Probleme fundamentale ale artei); "Metapoetica: Prolegomene"; "Izvoarele artei: <<Ad fontess>>"; "Irenicon" (versuri). În ultimul deceniu al secolului al XX-lea și după anul 2000 au fost editate cărțile: "Ideia europeană (istorie, cultură, civilizație)", care a văzut lumina tiparului, concomitent la Iași și Chișinău; "Lecțiile istoriei: (O, tempora!)"; "Anti-Gog" (Replică la „Gog” de Giovanni Papini); "Periplu prin memorie: (O, tempora!)"; "Cetăți de pe Nistru" (în colaborare); "Miorița" (de la motiv la mit); "Întoarcerea la literatură" (Aplicații); "Poeme de odinioară"; "Pro Eminescu"; "Tradiții naționale: (în estetică și filozofia artei)"; "Vremea apoi". În afară de aceste cărți, a întocmit și multiplicat mai multe lucrări destinate pentru studiul disciplinelor predate la studenți. Colaborează la mai multe reviste de specialitate, precum: Analele științifice ale Universității Al. Ioan Cuza din Iași; Limba și literatura română; Revista de filosofie; Revista de istorie și teorie literară; Convorbiri literare; Secolul XX; Cronica; Luceafărul; Ateneu; Dacia literară; Steaua; Viața românească etc. Trebuie menționate în

mod deosebit traducerile sale din lirica franceză, italiană, spaniolă, latino-americană, engleză și germană. Pentru întreaga sa activitate didactică, publicistică și de cercetare, a fost onorat cu numeroase premii și distincții, dintre care vom aminti câteva: Premiul Academiei Române, în 1985; Premiul Uniunii Scriitorilor (fiind membru) în 1995; prin decret prezidențial i se conferă în anul 2000, la 1 decembrie, Ordinul Național "Pentru Merit" în grad de Ofițer, pentru realizări artistice remarcabile și pentru promovarea culturii; este primit ca membru corespondent al Academiei Internaționale de Hortis et Naturabilus Prospectibus din Roma în 1985 (dar în Academia Română nu a avut loc...); în 2002 i se conferă, tot prin Decret prezidențial, Ordinul Național "Serviciul Credincios" în grad de Ofițer; "Ordinul Muncii" clasa a III-a. A primit nenumărate Diplome de Merit și de Onoare, dar și un impresionant număr de premii, acordându-i-se în același timp, titlul de Cetățean de Onoare, al diferitelor orașe și localități, printre care: Municipiul Iași, orașul Năsăud, orașul Târgu Neamț etc. Este foarte greu, a evoca personalitatea, meritele și moștenirea ce a lăsat-o, un astfel de om cum a fost profesorul, scriitorul și filozoful Alexandru Husar. Pentru a-i releva însă adevărata personalitate, cred că este meritoriu și convingător să ni-l prezinte și o serie de personalități care l-au cunoscut. Constantin Ciopraga, îl numește un umanist modern, care a fost impresionat de Tudor Vianu și a modelat numeroase promoții de tineri, militând consecvent și hotărât, pentru un umanism activ, fiind de o sinceritate cuceritoare și o căldură care-ți alină sufletul. Gheorghe Grigurcu, l-a cunoscut prin intermediul lui Blaga și a fost fermecat de receptivitatea sa, căci s-a dovedit un om integru, neavând nici o complezență față de puternicii zilei, nici o șovăire în fața nedreptății, nici o cochetărie cu falsa formulă literară. Un intelectual de clasă, dublat de un suflet leal, pururi deschis spre a răspunde vibrației semenului tânăr, în așteptare. Când a fost întrebat, într-un interviu în 1990 de către Grigore Ilisei, ce amintiri are din atmosfera universitară a anilor '60 și cine sunt cei care i-au lăsat urme adânci în sufletul și personalitatea sa, Alexandru Husar a răspuns fără nici o rețineră: "Mi-a plăcut întâi, mult, Iașul de atunci, așa cum era, așa cum îl văzuseră ochii lui Sadoveanu, ai lui Eminescu și Creangă". Apoi a nominalizat o serie de prieteni, scriitori și colegi care nu au mai rezistat timpului și au plecat în lumea veșniciei, dar l-a prezentat în mod deosebit, pe profesorul Gavril Istrate, căruia îi datorează venirea la Iași. Spațiul nu ne permite a enumera aici pe toți care și-au exprimat admirația, respectul și recunoștința, față de un om, care cu tristețe spunea: "Vai ce ușor ni-e nouă să uităm!". Tot ce a scris, constituie pentru noi și cei ce vor veni după noi, o adevărată comoară! Cartea care a stârnit un larg interes și a fost analizată, comentată și dezbătură cel mai mult, a fost însă *Anti-Gog*. O replică la cartea *Gog*, scrisă de Giovanni Papini și a putut vedea lumina tiparului, după o muncă neobosită de 40 de ani. Numai citind-o, vei putea înțelege mesajul celor 70 de teme expuse pentru a da o replică din punctul de vedere al unui umanist. Pentru că eu, personal, nu-l voi putea uita pe acest om, mă voi rezuma a-l cita pe Ion Berghia: "La noi, rar întâlnești astăzi un om înțelept și pururea harnic, politicoș și extrem de modest, frumos la corp și luminos prin fapte. Însă și mai rar asemenea oameni sunt apreciați în timpul vieții. Abia după plecarea lor la cele veșnice le observăm aportul, valoarea. Unul dintre ei a fost profesorul universitar ieșean, doctor docent Alexandru Husar, îndrăgostit în egală măsură atât de Ardeal, cât și de Moldova". A plecat din această lume la 17 mai 2009.

Prof. Univ. Dr. Țiclete Gheorghe